

Izhodišča za pripravo raziskovalnih nalog udeležencev tekmovanja "Etnološke in kulinarčne značilnosti Slovenije"

Za tekmovanje mladih raziskovalcev z naslovom »Etnološke in kulinarčne značilnosti Slovenije« je Komisija ZOTKS za pripravo državnega tekmovanja (v nadaljevanju: komisija) v imenu organizatorjev Zveze za tehnično kulturo Slovenije in GRM Novo mesto – center biotehnikan in turizma tudi letos določila naslovno temo in pripravila navodila za izdelavo nalog in potek predstavitev, kar je izhodišče vsega raziskovalnega in promocijskega prizadevanja. Naslov teme za šolsko leto 2023/2024 je **Jedi na žlico**. Več o temi si lahko preberete v razpisu tekmovanja.

1. STRUKTURA IN VSEBINA RAZISKOVALNE NALOGE

1.1 Naslovna stran

Prva naslovna stran (ovojnica) mora vsebovati naslednje podatke:

- polni naslov šole (če naslovnica vsebuje logotip šole, naj bo zraven še posebej jasno izpisan naziv šole – samo logotip ni dovolj),
- naslov raziskovalne naloge,
- ime in priimek avtorja/ev,
- ime in priimek mentorja/ev,
- šolsko leto,
- kraj in datum.

Po želji lahko prva stran vsebuje tudi slikovno gradivo, vendar naj posnetek ne preglasi oziroma prekrije besedila.

1.2 Povzetek in ključne besede

Kratek povzetek celotne naloge naj ima od 250–300 besed, vsebuje pa naj naslednje informacije:

- predstavitev teme,
- cilj raziskovanja,
- uporabljene metode,
- rezultati,
- glavni zaključki,
- ključne besede (npr. šege ob božiču, delovne šege, kulinarika, vino, voda, brezalkoholne pijače idr.).

1.3 Kazalo

Kazalo naj vključuje navedene dele:

- kazalo preglednic,
- kazalo slik,
- okrajšave in simboli,

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

- kazalo vsebine – naslovi poglavij in podpoglavij s stranmi.

1.4 Notranja struktura raziskovalne naloge

1.4.1 Uvod

- razlogi za izbor raziskovalnega območja (prostor), časovnega okvira in področja (tematika, vsebina),
- predstavitev območja raziskave,
- namen in cilji raziskave (na podlagi že znanega; kaj je že znanega iz literature),
- delovne in raziskovalne hipoteze, ki naj bodo zastavljene smiselno in naj mladim raziskovalcem pomagajo pri raziskovanju teme oz. področja.

1.4.2 Teoretični del

Raziskovalci naj z nekaj stavki predstavijo metode dela, torej kako so pod vodstvom mentorjev zbirali strokovno literaturo in pregledovali pisne, slikovne, grafične in druge vire ter tudi elektronske vire. Predstavijo naj tudi temeljno literaturo, ki jim je bila v pomoč pri načrtovanju raziskave.

1.4.3 Praktični del

Za uvodni del praktičnega dela naj raziskovalci predstavijo ta del raziskave, od zbiranja gradiva do priprav in obdelave podatkov. Zelo pomemben del (in tudi vir podatkov) je terensko delo, zlasti opazovanje z udeležbo. To pomeni, da raziskovalec na terenu (seveda lahko tudi doma) opazuje in dokumentira (si zapisuje, fotografira, snema, riše, skicira itd.) tiste kulturne sestavine, ki jih bo uporabil v raziskavi. Pri tem mu naj mentor pomaga, da si bo delo sistematično razdelil in naredil načrt tako za terensko kot kabinetno delo.

1.5 Recepti jedi

Recepti naj bodo napisani

- a) faktografsko in
- b) opisno s postopki dela.

Če bodo raziskovalci pripravo posameznih jedi preizkušali že v fazi raziskave, naj jedi fotografirajo in fotografije dodajo besedilom receptov. Če bodo dodatne tudi fotografije, ki ponazarjajo postopek priprave jedi, naj bodo čim bolj dinamične, »etnološke«, da so na posnetkih razvidni tudi pripravljavci jedi med samim delom in ne v togih t. i. »gasilskih« pozah.

1.6 Zaključek

- sklepne misli, povzete iz raziskovalnega in empiričnega dela raziskave,
- komentar pridobljenih izkušenj in novih znanj, predlogi za nadaljnje delo in raziskovanje obravnavane problematike,
- potrditev ali negacija hipotez,
- drugo.

1.7 Viri in literatura

1.7.1 Literatura naj bo navedena po abecednem vrstnem redu. Uporablja se APA standard.

1.7.2 Natančna navodila za citiranje (APA standard) so dostopna na tej povezavi: <http://vodici.pef.uni-lj.si/subjects/guide.php?subject=apa7> (pri navajanju literature v skladu z napotki na navedeni povezavi prosimo izpisujte polna imena avtorjev in ne le kratic – na povezavi so imena avtorjev izpisana s kraticami)

1.7.3 Pri citiranju virov in literature naj raziskovalci uravnoteženo navajajo tiskane in internetne vire. Navajanje zgolj ali večinoma le internetnih virov ni zaželeno.

1.7.4 V primeru navajanja ustnih virov (informatorji) je zelo zaželeno navesti:

- priimek in ime informatorja,
- leto rojstva,
- poklic oziroma status – npr. upokojenec,
- kraj, občina.

Primer: Kovač, Jože, roj. 1930, upokojenec, Zgornja Kungota, Hoče.

1.7.5 Slikovni viri; vsi slikovni viri (fotografije, risbe, umetniška dela idr.) morajo biti opremljeni z imenom in priimkom avtorja oziroma viri, iz katerih slikovno gradivo izvira, npr: fototeka Osnovne šole Dolsko.

1.8 Priloge

Priloge so lahko:

- rokopisi receptov,
- pogodbe,
- drugo.

1.9 Seznam fotografij in drugega slikovnega gradiva.

Seznam fotografij in drugega slikovnega gradiva naj bo predstavljen na koncu raziskovalne naloge. Besedilo posameznih enot naj bo enako kot pri podnapisih k fotografijam in slikovnemu gradivu, ki so vstavljeni med besedilom, Vsebujejo naj:

- opis motiva,
- kraj posnetka,

- avtorstvo posnetka oziroma vir (primer: foto: Jože Šimenc, 12. 3. 2014; vir: Arhiv Pokrajinskega muzeja Murska Sobota).

2. PRIPOROČLJIVE METODE RAZISKOVANJA (METODE DELA)

Že v postopkih priprav naj mentorji presodijo realne možnosti (pogoje) izvedbe raziskovalnega dela. Poskrbijo naj za smiseln izbor in obseg raziskovanega območja (teritorija). Preobsežna območja so za mlade raziskovalce pogosto prezahtevna in ne dajejo ustreznih rezultatov.

Naloge naj bodo tematsko jasno opredeljene, vsebinsko pregledne in jezikovno kakovostne. Avtor/ji naj izbere/jo primerne metode dela, ki jih naj v raziskovalnem delu ustrezno predstavi/jo oziroma komentira/jo. Priporočamo, da raziskava poteka po naslednjem pripravljalnem in delovnem zaporedju:

- analiza raziskanosti problematike (pregled temeljne in mejne literature, strokovnih in poljudnih člankov ter vseh vrst virov),
- izbor metod raziskovalnega in empiričnega dela (terenske raziskave, zbiranje gradiva na terenu in v varstvenih ustanovah idr.),
- izbor tehnik raziskovalnega in empiričnega dela (npr. opazovanje z udeležbo, stiki z informatorji, oblike intervjujev, ankete, fotografiranje, risanje, urejanje zapiskov in drugih virov že na terenu, načini in preizkusi pripravljavanja jedi, pakušine jedi, analize pripravljenih jedi /kalorična vrednost, videz/, analiza pogrinjkov in drugo),
- izbor in način dela v kabinetu (npr. urejanje zapiskov, vnašanje podatkov v računalnik, obdelava podatkov, način pisanja raziskovalne naloge – idejna zasnova, oblikovanje poglavij idr.),
- oblike terenskega dela, zbiranje podatkov v različnih javnih ustanovah, društvih ipd, med ljudmi, pogovori z informatorji, lastno opazovanje in zapisovanje podatkov,
- analizo dejavnikov, ki so vplivali na izbor živil in postopkov priprave jedi,
- analizo in primerjavo receptov za pripravo jedi
- drugo.

3. OBSEG NALOGE

- priporočljiva zgornja meja je 40 tipkanih strani, pri čemer pa je lahko obseg daljši, če je to potrebno za jasno predstavitev teme; število strani v tem primeru nima odločilnega vpliva na končno oceno. Skrajna spodnja meja je 15 strani besedila, s približno 33 vrsticami na eno stran.
- število prilog je poljubno, vendar naj bo v logičnem ravnovesju z besedilom.

4. TEHNIČNA IZVEDBA

- pisava: Times New Roman, Arial ali Calibri,
- velikost črk v besedilu: 12 pik,
- velikost naslovov med besedilom: do 16 pik,
- Velikost in oblika glavnega naslova: poljubna,
- razmik med vrsticami 1,5,
- vezava: spiralna.

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

5. PRIPOROČILO

Izhodišča so zgolj predlogi. Mentorji naj ocenijo sposobnost in pripravljenost avtorja/jev za delo. Nikakor naj si ne zastavljajo prezahtevnih nalog, zlasti naj se izogibajo prepisovanju teoretskih tekstov iz literature (če so sposobni, je tudi to možno, vendar z ustreznim lastnim komentarjem). S svojimi besedami naj opišejo bistvo raziskane problematike.

6. JAVNA PREDSTAVITEV OZIROMA ZAGOVOR RAZISKOVALNE NALOGE:

- ustni zagovor (največ 10 minut),
- priporočljiva je PowerPoint predstavitev, ali plakat – grafični prikaz, ki se nanaša na vsebino naloge,
- razstava praktičnih izdelkov, prikaz pripravljenih jedi in pijač oz. drugega materiala, ki je obravnavan v nalogi, na pogrnenih mizah,
- priporočamo tematsko in vsebinsko izbrane pogrinjke.

7. POJASNILO

Ker bodo predstavitve javne in jih bodo člani komisije vključno z nalogami ocenjevali točkovno, si člani komisije lastijo pravico sprotnega konstruktivnega komentiranja nalog in praktičnih izdelkov (hrane, pijače in pogrinjkov), zlasti v smislu opozarjanja na pomanjkljive in dobre strani izdelkov.

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

PRILOGA: Priprava povzetka in receptov s kratkimi navodili

Pisava: Times New Roman, Arial ali Calibri

Velikost pisave: 12

Primer povzetka z enim receptom (potrebni so sicer trije):

NASLOV: ZELIŠČNE POTICE, ZAVITKI IN ŠTRUKLJI NA DOLENJSKEM

Šola: Srednja šola za ...

Avtorji:

- Janez Novak 1
- Janez Novak 2
- Janez Novak 3

Mentorica:

- Ana Novak

V raziskovalni nalogi »Zeliščne potice, zavitki in štruklji na Dolenjskem«, ki je zgrajena iz prehrabnega (kulinaričnega) in etnološkega dela, smo poskušali izvedeti kaj več o zeliščih, ki so se in se seveda tudi še danes uporabljajo na slovenskem podeželju, s poudarkom na določenih predelih Dolenjske – vasi Šentrupert, Šentjanž, Velika Loka, Dečja vas in Stranska vas. Ker je bila uporaba zelišč zelo razširjena – gospodinje so jih uporabljale za pripravo skoraj vseh jedi, ki so jih kuhale, tako sladkih kot slanih –, smo morale izbor jedi zožiti na zeliščne potice štruklje in zavitke. Menimo, da gospodinje na podeželju in v mestih dajejo uporabi zelišč premajhen poudarek in da je bila uporaba včasih (pred vojno in nekaj let pred njej), zlasti v pripravi različnih zdravstvenih učinkovin, bolj razširjena.

Skupaj z mentorico smo opravili pogovor s starejšo gospo, ki nam je to potrdila. Iz njenih podatkov je bilo razvidno, da so zelišča nekoč v prehrani uporabljali pogosteje in v večjem obsegu, kot jih uporabljamo danes. Nato smo se avtorji in mentorica odpravili še vsak v svojo vas in tako zbrali še preostale podatke o uporabi zelišč, ki so predstavljeni v raziskovalnem delu naloge. Iz odgovorov starejših ljudi je razvidno, da se največ uporabljata janež in pehtran, ki sta v nalogi poleg drugih pomembnih zelišč tudi podrobno predstavljena. V tej nalogi so tudi značilni zeliščni recepti za Dolenjsko. Opisano imamo tudi razliko med zelišči in dišavnicami ter njihovo uporabo. Ker se ljudje danes bolj odločajo za zdravljenje s sodobno medicino, lahko sedaj spoznajo, da so zeliščni pripravki včasih veliko bolj učinkoviti od tablet.

ZVEZA ZA TEHNIČNO KULTURO SLOVENIJE

Dolenjski fižolovi štruklji

Sestavine:

Testo:

- 50 dag moke,
- 1 jajce,
- 1 žlica olja,
- 1 žlica limoninega soka,
- sol.

Nadev:

- 30 dag kuhanega fižola v zrnju,
- 2 žlici krušnih drobtin,
- 2 jajca,
- 2 dl kisle smetane,
- sesekljan peteršilj,
- poper,
- sol.

Priprava:

Iz vseh sestavin zgnetemo voljno testo, oblikujemo ga v 3 hlebčke, ki jih po vrhu premažemo z oljem. Pokrite pustimo, da počivajo na pomokani deski vsaj pol ure. Nato jih razvaljamo, namažemo z oljem in testo tanko razvlečemo. Porežemo debele robove, testo namažemo z nadevom in ga tesno zvijemo. Štruklje spečemo in pečene prelijemo z gosto smetano.

Priprava nadeva:

Fižol pretlačimo, mu dodamo smetano, jajci, peteršilj, sol, poper in na koncu drobtine.